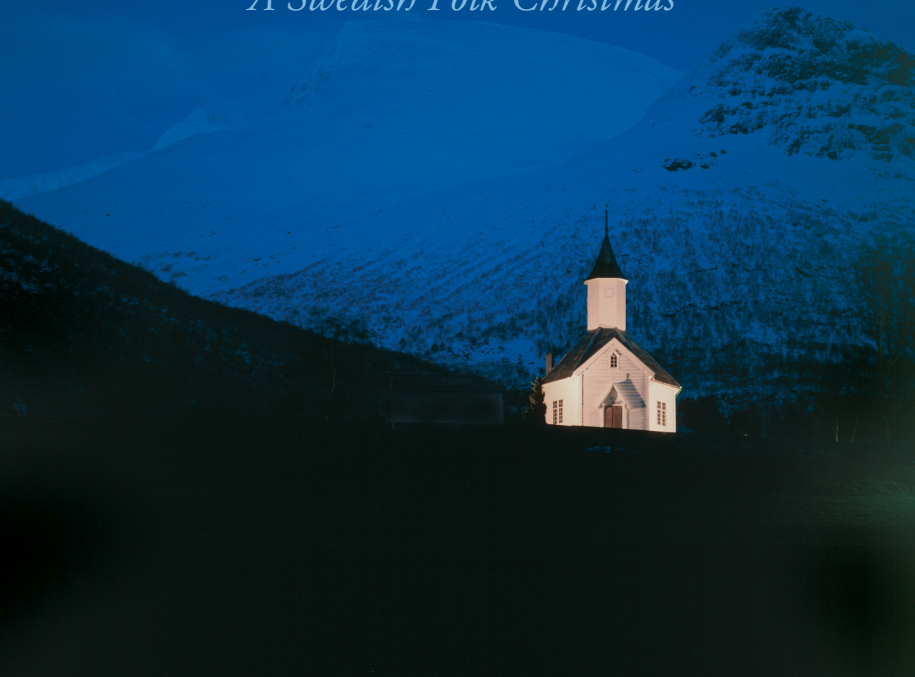


Folkjul

A Swedish Folk Christmas





Gunnar Idenstam
Foto: © David Kornfeld

I have always found Christmas fascinating – a phenomenon that, for some weeks, casts its spell over the landscape, over the city, over what we are doing, or over certain melodies. There is a general sense of tranquillity, a longing for peace... and perhaps a sense of the loss of those that are no longer with us.

The melodies of Christmas have been with me since my childhood in the mining town of Kiruna in the far north of Sweden. I listened to the parish choir (in which my parents both sang) performing the carols and heard them on the radio. I got a kick from the live broadcasts from English cathedrals with choir, soloists, large organ and congregational singing. The endings with full organ and the congregation at full throat I found particularly exciting. The artful arrangements that I heard, with their rich choral writing embellished with descants, their simpler and serener sections for choir a cappella and their superbly worked organ parts have together with the Swedish folk-music heritage and the French organ tradition that is my *métier*, inspired me to produce the settings on this disc.

The arrangements have been developed over a number of years in conjunction with our Christmas concerts at the S:t Jacob Church in Stockholm in which the folk element has become increasingly prominent. In making the arrangements the texts have been my starting point, even if the independent melodic elements (*polskas* in Silent Night, Prepare the Way and Lo, How a Rose, and tunes of a *balling* type in the Staffan ballads) have come to me from elsewhere.* These tunes entwine themselves round the old Christmas melodies: a symbiosis which to me illustrates how Swedish folk musicians and singers react with a sense of wonder at the beautiful message of Christmas. In our own way, in our frozen winter night in which we seem to dance round the old chorales and hymns and, in the *kulning* of the finale over a dramatic organ landscape, to sing our praises to the Son of God. A cry of joy from the Scandinavian countryside in our souls... the earthbound's meeting with heaven...

Merry Christmas!
Gunnar Idenstam

* Polska, halling (and schottis) are the names of three Swedish folkdances.

Ännu långt in på 1900-talet var Sverige ett bondesamhälle och folkmusiken en oskiljaktig del av vardagen, med arbetssånger, berättande visor och, givetvis, dansmusik. Sång – i form av kulning – var till och med ett arbetsredskap: valfflickorna som tog med sig boskapen upp till fåboden på sommaren använde tekniken för att kalla till sig djuren över stora avstånd men också för att kunna utbyta nyheter med andra stintor.

Allteftersom kristendomen spreds över landet kom religionen och den folkliga kulturen att ingå i en inte alltid harmonisk samexistens. Vissa psalmer anpassades till folkmusiken, medan folkliga traditioner fick en kristen fernissa: till exempel de många Staffansvisorna, med ursprung i en förkristen hästkult, som fick en ny vinkling då fokus lades på den förste kristne martyren, S:t Stefan.

Det finns fortfarande trakter med en obruten tradition av folkmusik och folkmusiker, en tradition som satt spår bland annat i psalmboken. Denna skiva springer alltså ur ett rikt och vitalt samspel mellan folkkultur och ”finkultur”, där välbekant material får nytt liv och julen får ett nytt skimmer.



Until well into the previous century Sweden was largely a peasant society with folk music an integral part of country life. There were work songs, narrative ballads and, obviously, music for dancing. The girls who herded cattle in summer even developed a striking way of singing – *kulning* – in order to call the cows home from distant pastures.

As Christianity established a foothold in the countryside, a not always easy coexistence developed between folk culture and religion. Certain hymns were adapted to a folk-music aesthetic while popular traditions acquired a Christian veneer, as witnessed by the rich store of ‘Staffan ballads’, springing from a pre-Christian horse cult but given a new slant as its focus shifted to St. Stephen – the first Christian martyr.

In parts of Sweden there is still an unbroken tradition of folk music and musicians, a tradition which for instance can be seen in many settings in the Swedish hymnbook. This disc stems, thus, from a rich and vital interplay between ‘folk culture’ and ‘high culture’, revitalizing familiar materials and presenting us with an entirely new view of Christmas.

La Suède a été une société rurale où la musique populaire – chansons de travail, ballades et danses – a fait partie de la vie quotidienne jusque tard au 20^e siècle. Les bergères ou vachères qui menaient leur troupeau à la montagne l'été développèrent même une technique vocale appelée « kulning » pour rappeler les bêtes dispersées et pouvoir converser avec leurs amies aux pâturages.

Le christianisme finit par se propager dans le pays, même si la coexistence religion/culture populaire connut des heurts. La musique populaire adopta des cantiques tandis que plusieurs traditions revêtirent un habit chrétien. Les nombreuses chansons de Staffan en donnent un exemple; elles remontent à un culte païen du cheval mais prirent une nouvelle tournure quand on les rattacha à saint Etienne (ou Staffan).

Il existe encore des régions où la tradition de la musique populaire se perpétue, une tradition qui se révèle par exemple dans le livre de cantiques. Ce disque surgit d'une alliance entre les cultures populaire et « raffinée » où du matériel familial renaît et où Noël acquiert un nouvel éclat.



Bis weit in das 20. Jahrhundert hinein war Schweden eine Bauerngesellschaft, in der die Volksmusik – mit Arbeitsliedern, Balladen und vor allem Tanzmusik – ein Teil des täglichen Lebens war. Die Hirtenmädchen entwickelten sogar eine neue Gesangstechnik, „kulning“, um ihre Tiere über große Entfernungen zu sich rufen zu können.

Im Verlauf der Ausbreitung des Christentums entwickelte sich eine nicht immer unkomplizierte Koexistenz von Religion und Volkskultur. Einige Psalmen wurden an die Volksmusik angepasst, während viele volkstümliche Traditionen einen christlichen „Deckmantel“ bekamen. So entstammen z. B. die Staffanslieder einem vorchristlichen Pferdekult, gewannen aber mit dem ersten christlichen Märtyrer, St. Stephan, im Mittelpunkt eine andere Bedeutung.

In Schweden gibt es immer noch Gegenden mit einer starken und ungebrochenen Volksmusik-Tradition, was seine Spuren u. a. im Gesangbuch hinterlassen hat. Bei dieser CD fließen „Volkskultur“ und „Hochkultur“ zusammen, was dem wohlbekannten Material neues Leben verleiht und Weihnachten in einem ganz neuen Licht erstrahlen lässt.

Folkjul

- 1 ♦ **Intro** (orgelimprovisation)
- 2 ♦ **Bereden väg för Herran** (*Prepare Way for the Lord*)

Kör, violin & orgel

Musik: svensk variant av tysk folkmelodi 1693. Text: F M Franzén 1812, 1817

Arr. Gunnar Idenstam

Denna lilla svit inleds med ett improviserat orgelsolo över en liggande bordun. Därpå tar en nyskriven polska av slängpolsketyd vid, följd av en vers av koralen a cappella. I de följande två verserna kombineras polskan med koralen, som på slutet utvidgas med diskantstämmor. Ett improviserat orgelsolo leder sedan i ett crescendo över till nästa sång.

The little suite begins with an organ improvisation above a sustained bourdon. It is followed by a newly written polska, succeeded by the first verse of the chorale – originally a German 17th century folk melody – sung a cappella. Two further verses are then combined with the polska, with descant parts being added towards the end. With a crescendo, an improvised organ solo leads into the next song.

Bereden väg för Herran!
Berg, sjunken, djup, stå opp!
Han kommer, han som fjärran
 var sedd av fädrens hopp.
 Rättfärdighetens förste,
av Davids hus den störste.
 Välsignad vare han
som kom i Herrens namn!

Guds folk, för dig han träder,
 en evig konung opp.
Strö palmer, bred ut kläder,
 sjung ditt uppfyllda hopp!
 Guds löften äro sanna,
 Nu ropa: Hosanna!
 Välsignad vare han
som kom i Herrens namn!

Gör dina portar vida
 för Herrens härlighet.
Se, folken kring dig bida
 att nå din salighet.
Kring jordens länder alla
 skall denna lovsång skalla:
 Välsignad vare han
som kom i Herrens namn!

*Prepare way for the Lord!
Sink, mountains! Riffs, fill up!
He comes, he who our fathers
In ages past foretold.
The sovereign prince of justice,
Of David's house the greatest.
Blessed is the One
Who comes in our Lord's name!*

*God's people, in your presence,
The eternal king appears!
Strew palms and spread out garments,
And sing of hope fulfilled!
God's vows have been accomplished,
Now shout your joy: Hosanna!
Blessed is the One
Who comes in our Lord's name!*

*Wide open throw your gates
To the glory of the Lord.
The peoples all around you
Await your blessed state.
And throughout every nation
This song of praise shall be ringing:
Blessed is the One
Who comes in our Lord's name!*

3 • **Ett barn är fött** (*A Child is Born Upon This Day*)

Solosång (Sofia Karlsson), **kör, violin & orgel**

Musik: tysk? folkmelodi. Text: M Luther 1535, O Martini 1617

Arr. Gunnar Idenstam

Arrangemanget bygger på en nyskriven melodi till den gamla texten. Denna kombineras sedan med den ursprungliga, välkända melodin.

This arrangement is based on a newly composed setting of the traditional text. This is then combined with the familiar original melody, a medieval German folk tune.

Ett barn är fött på denna dag,
så var Guds välbehag.
Han föddes av en jungfru skär,
Guds Son det barnet är.
Här vilar du i ringhet klädd
på fattigdomens bädd.
Välkommen var, o Herre kär!
Vår gäst du vorden är.

Om världen ännu större var,
av pärlor prydd och klar,
så vore den dock alltför klen
till säng åt dig allen.
Dock vilar du i ringhet klädd
på fattigdomens bädd.
Välkommen var, o Herre kär!
Vår gäst du vorden är.

*A child is born upon this day,
Thus was the will of God.
Its mother is a virgin pure
God's son that boy-child is.
And here you lie in pauper's rags
On a bed of simplest straw.
We welcome you, our dearest Lord,
You who have come as our guest!

And if the world were greater yet,
Bedecked with shining pearls,
It still would be too slight and poor
To serve you as your bed.
Still here you lie in pauper's rags
On a bed of simplest straw.
We welcome you, our dearest Lord,
You who have come as our guest!*

4 • **Personent hodie** ur Piae Cantiones

Kör & violin

Trad.

Arr. Gunnar Idenstam

Den arkaiskt vackra medeltida melodin ur den nordiska sångsamlingen från 1500-talet är här arrangerad för fiol och kör a cappella.

The archaically beautiful medieval melody from the 15th century Nordic hymnbook Piae Cantiones has been arranged here for violin and choir a cappella.

5 • **Det är en ros utsprungen** (Lo, How a Rose E'er Blooming)

Solosång (Sofia Karlsson), **kör, violin & orgel**

Musik: 1400-talet / Köln 1599. Text: Vers 1, 2 efter tysk julsång 1588,
vers 3 okänd tysk författare 1831, Thekla Knös 1867

Arr. Gunnar Idenstam

Denna gamla vackra julkoral, här i den ursprungliga versionen med omväxlande långa och korta notvärden, är omslingrad av en nyskriven polska av Orsa-karaktär, med karaktäristisk komplicerad rytmik och mer eller mindre tidiga tvåor i polskans tretakt.

This lovely old Christmas chorale, again of German origin and presented in its original version with alternating long and short note values, is entwined by a newly written polska of the Orsa type with characteristically complex rhythms and more or less early second beats in the triple time of the dance.

Det är en ros utsprungen
av Davids rot och stam,
av fäderna besjungen,
en ros i Juda land,
en blomma skär och blid,
mitt i den kalla vinter,
i midnatts mörka tid.

Om denna ros allena
ljöd förr Jesajas ord,
att född av jungfrun rena
han frälsa skall vår jord.
Av Herrens nåd och makt
oss detta under skedde,
som oss profeten sagt.

Den späda rosen fina
som doftar salighet,
i mörkret skall den skina,
besegra dunkelhet.
Sann Gud och mänska sann,
oss arma människor frälsa
från synd och död han kan.

*Lo, how a rose e'er blooming
From tender stem hath sprung!
Of Jesse's lineage coming,
As men of old have sung.
It came, a floweret bright,
Amid the cold of winter,
When half spent was the night.*

*Isaiah 'twas foretold it,
The rose I have in mind;
With Mary we behold it,
The virgin mother kind.
To show God's love aright,
She bore to men a saviour,
When half spent was the night.*

*This flower, whose fragrance tender
With sweetness fills the air,
Dispels with glorious splendour
The darkness everywhere;
True man, yet very God,
From sin and death He saves us,
And lightens every load.*

6 • **Gläd dig du Kristi brud** (*O Bride of Christ, Rejoice*)

Solosång (Emma Hårdelin), **kör & orgel**

Musik: Jakob Regnart 1574. Text: Dansk sång från 1500-talet. Översatt 1642. S J Hedborn 1812,
J O Wallin 1819, Britt G Hallquist 1979

Arr. Gunnar Idenstam

Den gamla koralen har här fått en karaktär av innerlig, långsam schottis, där orgelns krumhorn för tankarna till 1500-talets blåsinstrument.

The ancient chorale, by Franco-Flemish Renaissance composer Jacob Regnart, has been given the character of an intimate, slow schottis in which the organ's crumhorn is reminiscent of 16th century wind instruments.

Glad dig, du Kristi brud,
och möt din Herre Gud.
Den stora dag du skådat
som oss profeter bådats.
Hosianna! Pris och ära!
Vår konung är nu nära.

Saktmodig, mild och god
han ger de svaga mod.
Vill du till honom höra
skall han dig salig göra.
Hosianna! Pris och ära!
Vår Konung är nu nära.

Låt hjärtat öppna sig,
bjud Kristus hem till dig.
I dag vill han dig gästa
och sitt förbund befästa.
Hosianna! Pris och ära!
Vår Konung är nu nära.

Höj glädjerop till skyn
vid denna glada syn:
här kommer Sions förste,
bland konungar den störste.
Hosianna! Pris och ära!
Vår Konung är nu nära.

*O bride of Christ, rejoice;
Exultant raise thy voice
To hail the day of glory
Foretold in sacred story.
Hosanna, praise, and glory!
Our King, we bow before Thee.*

*The weak and timid find
How meek He is and kind;
To them He gives a treasure
Of bliss beyond all measure.
Hosanna, praise, and glory!
Our King, we bow before Thee.*

*Thy heart now open wide,
Bid Christ with thee abide.
He graciously will hear thee
And be forever near thee.
Hosanna, praise, and glory!
Our King, we bow before Thee.*

*Let shouts of gladness rise
Triumphant to the skies.
Now comes the King most glorious
To reign o'er all victorious:
Hosanna, praise, and glory!
Our King, we bow before Thee.*

7 ♦ **Staffans hälsningssång** (*Staffan's Greeting Song*)

Kör & violin

8 ♦ **Staffansvisa** (*Staffan Ballad*)

Kör

9 ♦ **Staffan Halling** (*Staffan, halling*)

Solosång (Emma Hårdelin), violin, kör & orgel

Trad.

Arr. Gunnar Idenstam

Staffansvisor finns i ett stort antal varianter i den nordiska julmusiktraditionen, och har sitt ursprung i historien om martyren Sankt Stefan, enligt legenden stallknekt hos Herodes. Den första i denna svit är tänkt som en hälsningssång, som var avsedd att sjungas på gårdsplanen. Den kombineras här med en nyskriven fiollåt av hallingkaraktär. Den andra sången är en sirlig variant av en av de mest kända Staffansvisorna, medan den tredje här har fått en ny karaktär av jublande snabb halling med gospelkomp.

There are numerous variants of the Staffan ballad in the Scandinavian tradition of Christmas music. Legend claims that Staffan (St. Stephen, the first martyr) was King Herod's stable boy. The first of the variants in this suite is intended as a greeting to be sung outside the house when visiting. Here it is combined with a newly written fiddle part reminiscent of a halling. The second song is a graceful variant of one of the most famous of Staffan ballads while the third here appears in a new guise, as a joyously fast halling with a gospel accompaniment.

STAFFAN HÄLSNINGSSÅNG

God afton här kär fader vår,
vi tackom nu så gärna.
Nu har ni Staffan på er gård,
allt för den ljusa stjärna.
Låter upp, låter upp!
Ingen dager synes än,
men stjärnorna på himmelen
de blänka väl än ...
Ja, de blänka!

STAFFANSVISA

Staffan var en stalledräng
– Håll dig väl, fålen min!
Han vattnade sina fålar fem.
– Håll dig väl, fålen min!
Stjärnorna de tindra så klara,
gossar lät oss lustiga vara.
En gång blott om året så,
en fröjdefull jul vi få.

Hastigt lägges sadeln på
– Håll dig väl, fålen min!
Innan solen mänd' uppgå.
– Håll dig väl, fålen min!
Stjärnorna de tindra ...

Innan någon vaknat har
– Håll dig väl, fålen min!
Framme han vid skogen var.
– Håll dig väl, fålen min!
Stjärnorna de tindra ...

STAFFAN'S GREETING SONG

*Good evening, master of this house
We gladly bid you thanks.
Now Staffan is come to your farm
All for the shining star.
Let us in, let us in!
Dawn is not yet to be seen,
But high in heaven stars so bright
Are sparkling still ...
Yes, they sparkle!*

STAFFAN BALLAD

*Staffan was a stable-lad
– Steady now, steed of mine!
He watered his fine horses five.
– Steady now, steed of mine!
Stars are twinkling clear as glass.
Lads, let us now sing and be merry.
One time only every year,
A frolicsome Christmas we have.*

*Quickly is the saddling done
– Steady now, steed of mine!
Ere the sun has time to rise
– Steady now, steed of mine!
Stars are twinkling ...*

*Ere a person was awake
– Steady now, steed of mine!
He had reached the forest edge.
– Steady now, steed of mine!
Stars are twinkling ...*

STAFFAN HALLING

Staffan var en stalldräng,
en stalldräng, en stalldräng.
Han vattnar sina fålar fem i rad, i rad.
Sjung hopp faderalla,
systrar låt oss lustiga vara,
en gång blott om året bara
Sjung falllila, falllilej!

Två de voro vita,
ja vita, ja vita,
och lika såsom krita i rad, i rad.
Sjung hopp faderalla ...

Två de voro röda,
ja röda, ja röda.
De tjänte väl sin föda i rad, i rad.
Sjung hopp ...

Två de voro svarta,
ja svarta, ja svarta,
men ack de var så vackra i rad, i rad.
Sjung hopp ...

Staffan var en stalldräng,
en stalldräng, en stalldräng.
Han vattna' fålar fem ...

Den femte var en apelgrå,
en apelgrå, ja apelgrå
den rider Staffan själv uppå i rad, i rad.
Sjung hopp ...

STAFFAN, HALLING

*Staffan was a stable-lad,
stable-lad, stable-lad.
He waters his five stallions, in a row, a row.
Sing hop faderalla,
Sisters, let us sing and be merry,
One time only every year
Sing falllila, falllilay!*

*Two of them were white,
oh so white, oh so white.
Like bits of chalk alike, in a row, a row.
Sing hop ...*

*Two of them were red,
oh so red, oh so red.
They earned full well their keep, in a row, a row.
Sing hop ...*

*Two of them were black,
oh so black, oh so black.
The prettiest of horses, in a row, a row.
Sing hop ...*

*Staffan was a stable lad,
a stable lad, a stable lad.
He waters horses five ...*

*The fifth one was a dappled grey,
dappled grey, dappled grey.
That Staffan rides himself upon, in a row, a row.
Sing hop ...*

10 • **En jungfru födde ett barn idag** (*A Virgin Bore Us a Child Today*)

Kör, violin & orgel

Musik: Böhmisk 1410 / 1531. Text: Vers 1 latinsk växelsång från 1300-talet, tysk folkvisa från 1400-talet, Olaus Petri ? 1530
Arr. Gunnar Idenstam

Den sensuellt dansanta melodin i tretakt har här försetts med mellanspel av barockkaraktär. Arrangemanget är upplagt på samma sätt som Bach arrangerade koraler, där hans egna melodier kommenterade och kombinerades med koralmelodin.

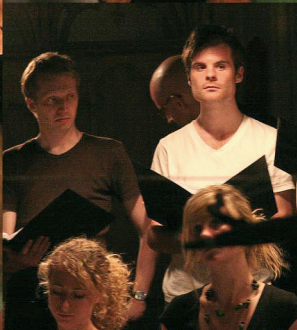
The sensually dancing melody in triple time, of Bohemian origin, has been provided with interludes in the baroque style. The setting follows the pattern of Bach's chorale arrangements in which his own melodies commented on, and were combined with the tune of the chorale.

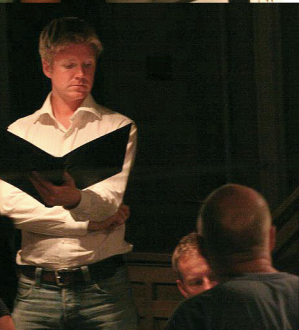
En jungfru födde ett barn i dag,
det vi skola prisa och ära.
I det haver Gud ett gott behag
och bjuder oss höra dess lära.
Och vore ej det barnet fött,
förtappat bleve då allt kött,
nu frälsning bjuds åt alla.
Pris vare dig, o Jesu Krist!
Du är vårt enda hopp förviss;
vi för din fot nedfalla.

*A virgin bore us a child today,
And this we must praise and give honour.
In that Lord our God finds pleasure and joy
And bids us consider His teachings.
And if that child had not been born,
Then lost were all that live on earth,
Now we may all be saved.
To Thee our praise we sing, O Christ!
Thou art our only joy and hope;
We lay ourselves down before Thee.*



Foto: © Staffan Engwall





De herdar vaktade deras hjord
i markene där de lågo.
Där fingo de höra ängelens ord,
och Herrans klarhet de sågo:
”Stor fröjd åt eder bådär jag,
stor fröjd åt alla, ty i dag
är Kristus födder vorden,
som Herren är i Davids hus.
Si, ljuset av Guds klarhets ljus
har uppgått över jorden!”

De himmelska härar med högan röst
begannte med ängelen sjunga.
De lovade Gud med glädje och tröst,
med helig, odödelig tunga:
”Pris vare Gud i höjdene,
frid vare ock på jordene,
och människor god vilje!”
Pris vare Gud! Sin nåd och fred,
den han med Sonen sände ned,
han aldrig från oss skilje!

*The shepherds guarded their flock so well
In the pastures where they rested.
They there came to hear the angel's words,
And see the heavenly light:
'I bring you tidings of great joy,
Great joy to all! Upon this day
Is Jesus born, our Lord,
Of David's house the prince.
Lo, the glow of the Lord's clear light
Has risen over the world!'*

*The heavenly hosts, with voices clear
Joined in the song of the angel.
They praised the Lord in comfort and joy
With sacred and undying words:
'Glory to God in the highest,
And on earth peace,
Good will toward men.'
Glory to God! May the mercy and grace
That he sent down with his Son,
Never be taken from us!*

11 • **Stilla natt** (*Silent Night*)

Solosång (Emma Härdelin), **kör, violin & orgel**

Musik: Franz Gruber 1881. Text: J Mohr 1818, O Mannström 1915

Arr. Gunnar Idenstam

Återigen en nyskriven "Orsapolska" som slingrar sig runt den välkända fridfulla melodin. I ursprungsversionen var denna en siciliano, en dans som gav melodin en livligare karaktär än vi är vana vid, men som här får anpassa sig till polskans långsamt sugande rytmförsjutningar.

Another newly composed Orsa-type polska which wreathes its way round the familiar, serene melody. In the original version this was a siciliano, a dance that gave the melody a livelier character than we are used to but that has to adapt here to the slow, rhythmic shifts of the polska.

Stilla natt, heliga natt!
Allt är frid. Stjärnan blid
skiner på barnet i stallets strå
och de vakande fromma två.
Kristus till jorden är kommen,
oss är en frälsare född.

Stora stund, heliga stund!
Änglars här går sin rund
kring de vaktande herdars hjord,
rymden ljuder av glädjens ord:
Kristus till jorden är kommen,
eder är frälsaren född.

Stilla natt, heliga natt!
Mörkret flyr, dagen gryr.
Räddningstimman för världen slår,
nu begynner vårt jubelår.
Kristus till jorden är kommen,
oss är en frälsare född.

*Silent night, holy night;
All is calm, all is bright,
Round yon Virgin Mother and Child,
Holy infant so tender and mild,
Sleep in heavenly peace,
Sleep in heavenly peace.*

*Silent night, holy night;
Shepherds quake at the sight:
Glories stream from Heaven afar,
Heavenly hosts sing alleluia.
Christ the Saviour is born,
Christ the Saviour is born.*

*Silent night, holy night;
Son of God, love's pure light
Radiant beams from Thy holy face,
With the dawn of redeeming grace.
Jesus, Lord at Thy birth,
Jesus, Lord at Thy birth.*

12 • **Frid på jord** (*Peace on Earth*)

Solosång / tin whistle (Sofia Karlsson), **kör & orgel**

Musik: Sofia Karlsson. Text: Olivia Blyberg / Sofia Karlsson

Arr. S:t Jacobs Kammarkör / Gary Graden / Sofia Karlsson

Sofias tonsättning av en gammal läsarspsalm. Den inleds här av en ensam flöjtslinga och fortsätter i ett arrangemang som kören och Gary arbetat fram tillsammans med Sofia.

Sofia's setting of an old pietist hymn. It starts with a solitary flute figure and continues in an arrangement that the choir and Sofia have worked out together.

I stjärnfull natt det ljud så klart,

Frid på jord, frid på jord!

Det klingade väl underbart,

Frid på jord, frid på jord!

Försonaren kom med hopp och frid,

Men i min själ var natt och strid.

Ej fann jag under min levnadstid

Frid på jord, frid på jord.

Må den trötte finna en hamn,

Ro hos Gud, ro hos Gud –

Så ljuvelig som en moders famn.

Lov ske Gud, lov ske Gud.

Du julens klara ljus och frid,

Mig lys igenom mörkrets tid

Och för mig hem till min himmels ro.

Frid på jord, frid på jord.

In starry night how clear the words:

Peace on earth, peace on earth!

They rang out, oh how wonderful:

Peace on earth, peace on earth!

The Saviour came with hope and peace

But in my soul was night and strife.

Nor did I find in all my life

Peace on earth, peace on earth.

May the weary find refuge,

Peace in God, peace in God –

As sweet as in a mother's arms.

Praise to God, praise to God.

O light and peace of Christmas-time

Guide me through the darkest hours

And bring me home to heaven's calm.

Peace on earth, peace on earth.

13 ♦ **Grins Hans' Jässpôdspolska** (*'Banquet Polska' after Grins Hans*)

Violin & orgel

Trad. (efter Petters Erik Eriksson)

Arr. Gunnar Idenstam / Lisa Rydberg

En innerlig Rättvikspolska efter spelmannen Grins Hans. Ordet jässpôd betyder gästabad.

A meditative polska from Rättvik after fiddler Grins Hans. Jässpôd is a dialectal word meaning banquet.

14 ♦ **Världens Frälsare** (*Our Saviour Has Come*)

Solosång (Emma Hårdelin), **kör, violin & orgel**

Musik: Medeltida hymn / Erfurt 1524. Text: Ambrosius 300-talet, M Luther 1524,

Olaus Petri 1536, J O Wallin 1816

Arr. Gunnar Idenstam

Världens frälsare tågar in i Jerusalem ... inte i triumf utan i sorgsen vetskap om vad som komma skall (korsfästelsen). Koralen kombineras med en nyskriven melodi som liksom etappvis tar sig fram, och med en traditionell folklig variant av koralen ”Av himlens höjd oss kommet är”.

The saviour of the world enters into Jerusalem... not in triumph but in sorrowful awareness of what is to come (the crucifixion). The medieval chorale melody is combined with a newly written tune that seems to progress step by step and with a traditional Swedish variant of Martin Luther's chorale 'Vom Himmel hoch' (From Heaven on High).

Världens Frälsare kom här.
Rena jungfrun moder är,
ty en börd så underlig,
Herre Jesu, hövdes dig.

(Av himlens höjd oss kommet är
ett bud, som frid till jorden bär:
”Stor fröjd I skolen höra få,
det eder grant bör akta på.”)

Han med himmelsk fröjd och fred
kommit har till jorden ned;
ty han är båd’ Gud och man,
som oss alla hjälpa kan.

Pris ske Gud i himmelshöjd!
Bäre jorden frid och fröjd,
och hans vilja med hans ord
kring all världen blive spord!

(Av himlens höjd oss kommet är
ett bud, som frid till jorden bär:
”Stor fröjd I skolen höra få,
det eder grant bör akta på.”)

*Our Saviour has come.
Born of a virgin pure.
And the wonder of this birth,
Our Lord Jesus, is thy right.*

*(From heaven unto us have come
Tidings that bear peace to earth:
‘Great joy ye shall be told of,
So listen and consider.’)*

*He with heav’nly joy and peace
Has come down to this earth:
For he is both God and man,
And can help us everyone!*

*Praise the Lord upon the high!
Bring to earth both joy and peace,
And let his will and his words
Spread throughout the world!*

*(From heaven unto us have come
Tidings that bear peace to earth:
‘Great joy ye shall be told of,
So listen and consider.’)*

15 ♦ Veni, veni Emanuel

Kulning (Sofia Karlsson & Emma Hårdelin), **kör, violin & orgel**

Musik: medeltida fransk melodi (?). Text: latinska hymner från 800-talet (?)

Arr. Gunnar Idenstam

Hymnen har här utökats med en fiolstämma av folkmusikkaraktär, och följs av ett avsnitt med en stegrande orgel och två kulande folksångerskor. I detta sammanhang ett urnordiskt glädjerop eller en åkallan från djupet av vår själ i glädje över Jesu födelse...

The well-known hymn melody has been elaborated with a violin part in a folk-music idiom. It is followed by a section in which the increasingly expansive organ is joined by two folk singers using the kulning technique. In this context it acts as a proto-Scandinavian cry of joy or invocation from the depths of our souls at the joy of the birth of Jesus...

Veni, veni Emanuel
captivum solve Israel
qui gemit in exilio,
privatus Dei Filio.

Gaude! Gaude! Emanuel
nascetur pro te, Israel!

Veni, veni O Oriens,
solare nos adveniens,
noctis despelle nebulas,
dirasque noctis tenebras.

Gaude! Gaude! Emanuel
nascetur pro te, Israel!



Gary Graden
Foto: © Staffan Engwall

Gunnar Idenstam är konsertorganist, kompositör, arrangör och folkmusiker. Som klassisk organist är han utbildad av bl.a. den legendariska Marie-Claire Alain. 1984 vann han den prestigefyllda improvisationstävlingen "Grand Prix de Chartres" och konserterar sedan dess över hela världen. Gunnars stil som kompositör/improvisatör är en sammansmältning av konstmusik, folkmusik och den symfoniskt orienterade rockmusiken, en kombination som förut aldrig förknippats med orgelkonst. Ur den traditionella orgelrepertoaren spelar Gunnar främst Bach och franska tonsättare, men arrangerar också både symfonisk musik och populärmusik med etniska influenser. Som folkmusiker är han unik i sitt sätt att överföra den svenska folkmusiktraditionen till kyrkorgel och tramporgel, som solist eller i duoprojekt med t.ex. Lisa Rydberg och Johan Hedin.

www.idenstam.org

S:t Jacobs Kammarkör bildades 1980 och framträder regelbundet vid gudstjänster och konserter i S:t Jacobs Kyrka, Stockholm, och turnerar flitigt inom och utom Sverige. Kören har sedan starten intresserat sig för den moderna körmusiken och beställer och framför ofta verk av nya spännande tonsättare vilket lett till att kören idag räknas till de främsta i Sverige. S:t Jacobs Kammarkör medverkar ofta och gärna i projekt där nyskapande och tradition möts, såsom på denna inspelning.

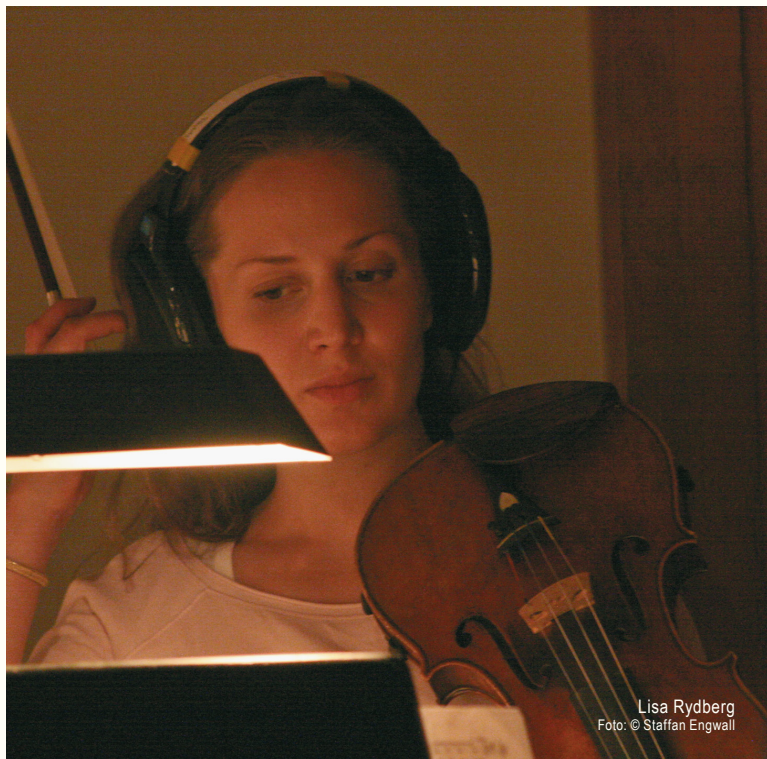
Gary Graden föddes i Philadelphia, USA, och leder S:t Jacobs Kammarkör sedan 1984. Gary är utbildad i USA och på Kungliga Musikhögskolan i Stockholm under Eric Ericson i vars kammarkör han också medverkat som solist och korist. 2005 tilldelades han priset som årets körledare i Sverige och han är efterfrågad som lärare och gästdirigent både i Sverige och utomlands. Gary Graden har som få andra kördirigenter lyckats förena olika musikgenrer med den svenska körtraditionens klangideal. Med den sanna musikanterens nyfikenhet framför han också gärna nyskriven musik.

www.choir.nu

Lisa Rydberg – riksspelman och barockviolinist – har en speciell musikalisk bakgrund: hon har konsekvent valt att inte välja genre. Lisa är den första någonsin som gått en individuell utbildning med kombinationen klassisk musik och folkmusik på Kungliga Musikhögskolan i Stockholm. Sjutton år ung tilldelades hon det prestigefyllda Päckos Gustaf-stipendiet i Bingsjö, Nordens Spelmansmecka. Hon syns i många vitt skilda sammanhang: i duoprojekt tillsammans med bl.a. Gunnar Idenstam och saxofonisten Jonas Knutsson, i olika barockensembler och som violinist och stråkararrangör på många popalbum. Hon har dessutom spelat in tre skivor i eget namn. www.lisarydberg.com

Sofia Karlsson – folkmusiker och sångerska från Enskede i Stockholm. Bland tidiga inspirationskällor nämner hon gärna farmors koralspel på tramporgel, farfars enradiga dragspel och mamma, som alltid sjöng i bilen. 2005 kom Sofias folkmusikantiskt färgade Dan Andersson-skiva ”Svarta Ballader”, och sedan dess har hon turnerat i Sverige och Norden med sitt soloband. www.sofiakarlsson.com

Emma Härdelin föddes i Delsbo 1975 och tillhör den fjärde generationen folkmusikutövare i släkten Härdelin. Emma har med sin raka och tydliga sångstil gjort sig ett eget namn i folkmusikvärlden, bland annat genom grupperna Garmarna och Triakel. www.triakel.com



Lisa Rydberg
Foto: © Staffan Engwall



Sofia Karlsson
Foto: © David Kornfeld

Gunnar Idenstam is a concert organist, composer, arranger and folk musician. He trained as a classical organist and his teachers included the legendary French organist Marie-Claire Alain. In 1984 he won the Grand Prix de Chartres, the prestigious improvisation competition and he has since given recitals all over the world. His style as a composer/improviser is a mixture of art music, folk music and symphonically oriented rock music; a combination that has not previously been associated with the organ. Of the traditional organ repertoire Gunnar Idenstam performs mainly Bach and the French composers. He also arranges and performs both symphonic and popular music with ethnic influences. As a folk musician he is unique in transferring the Swedish tradition of folk music to the organ and the harmonium, performing either alone or as a duo with, for example, Lisa Rydberg and Johan Hedin.

www.idenstam.org

The **S:t Jacobs Chamber Choir** was founded in 1980 and performs regularly at services and concerts in Stockholm's S:t Jacob (St. James) Church. Since its inception the choir has shown a particular interest in modern choral music and it frequently commissions and performs works by new and exciting composers. This has contributed strongly to the choir's reputation as one of the finest in Sweden. The S:t Jacobs Chamber Choir delights in undertaking projects like the present recording in which creative musical innovation and tradition coincide.

Gary Graden was born in the USA in Philadelphia. He has directed the choir since 1984. He trained in the USA and at the Royal College of Music in Stockholm with Eric Ericson, in whose chamber choir he has sung. In 2005 Gary Graden was awarded the prize as Sweden's choral director of the year and he is in great demand as a teacher and guest conductor in Sweden and abroad. Gary Graden has shown a unique capacity for combining widely varying musical genres with the sonorities of Swedish choral tradition. With the curiosity of the true musician he also likes performing newly written works.

www.choir.nu

Lisa Rydberg is a folk musician with the title *riksspelman* ('musician of the country') and baroque violinist with a unique musical background: she has consistently refused to choose a genre. She is the first person to have graduated from the Royal College of Music in Stockholm with the combination of classical and folk music. Aged only seventeen she was awarded the prestigious folk music prize, known as the Pärkkos Gustaf Award, at the Nordic folk-music Mecca of Bingsjö. She appears in diverse musical contexts: in duos with Gunnar Idenstam, the saxophonist Jonas Knutsson and others, in baroque ensembles and as a violinist and arranger of strings on pop albums. She has also released three discs under her own name.

www.lisarydberg.com

Sofia Karlsson is a folk musician and singer from the Stockholm suburb of Enskede. Among her early musical influences she mentions her grandmother performing chorales on the harmonium, her grandfather playing a single-row accordeon and her mother who always sang in the car. She released a Dan Andersson disc *Svarta Ballader* ('black ballads') in a folk vein in 2005 and has since toured in Sweden and Scandinavia with her solo band.

www.sofiakarlsson.com

Emma Hårdelin was born in Delsbo – famous for its folk music tradition – in 1975. She is the fourth generation of folk musicians in the Hårdelin family. With her pure and distinct style of singing she has gained a reputation in the world of folk music, not least as a member of the groups Garmarna and Triakel.

www.triakel.com



Emma Härdelin
Foto: © Staffan Engwall

RECORDING DATA

Recorded in June 2007 at Oscarskyrkan (the Oscar Church), Stockholm
Recording producer, sound engineer, digital editing: Christian Starke

Neumann Microphones; RME Octamic D microphone preampfier and
high resolution A/D converter; Sequoia Harddisk Recording System,
STAX Headphones; B & W Nautilus 802 Loudspeakers,
Meitner DAC 8 MK IV D/A-Converter

BOOKLET & GRAPHIC DESIGN

Cover text: © Gunnar Idenstam

Front cover photo: © Jan-Peter Lahall

Graphic design: David Kornfeld

BIS Records is not responsible for the content or reliability of any external
websites referred to in this booklet.

BIS recordings can be ordered from our distributors worldwide.

If we have no representation in your country, please contact:

BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden

Tel: 08 (int. +46 8) 54 41 02 30 Fax: 08 (int. +46 8) 54 41 02 40

info@bis.se www.bis.se

BIS-NL-CD-5031 © & © 2007, BIS Records AB, Åkersberga.